

УДК 368.5

Т. В. Сініцина,
аспірант кафедри страхування,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

СТРАХОВІ ПРОДУКТИ ЗІ СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті проведено порівняльний аналіз існуючих продуктів класичного та індексного страхування врожаю сільськогосподарських культур. Особливу увагу приділено новим страховим продуктам зі страхування озимих культур протягом повного виробничого циклу. Автором визначено напрями вдосконалення асортименту страхових продуктів зі страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні.

The article reads about comparison of classic and index insurance of agricultural crops. There is a special attention to new products of insurance of winter agricultural crop during the whole production cycle. Author of article defined the ways of improvement of assortment of crop insurance products.

Ключові слова: страховий продукт, страхування врожаю сільськогосподарських культур, страхування озимих культур протягом повного виробничого циклу.

ВСТУП

Сільському господарству, яке історично є одним з визначальних чинників соціально-економічного розвитку суспільства, об'єктивно притаманний високий ступінь ризиків, насамперед, природно-кліматичного походження. В усьому світі найбільш ефективним інструментом управління ризиками в аграрному секторі економіки визнано сільськогосподарське страхування, яке базується на ринкових засадах.

Протягом останніх років важливість агрострахування чітко усвідомлена й в Україні, про що свідчить ряд позитивних зрушень у цій сфері, зокрема переведення страхування врожаю сільськогосподарських культур у добровільну форму. У прагненні України йти шляхом створення ефективної системи агрострахування переконують постійно зростаюча увага до цієї проблеми з боку науковців і фахівців, більшість досліджень яких стосуються державної підтримки агрострахування на основі адаптації прогресивного досвіду зарубіжних країн. Натомість низка проблемних аспектів, що пов'язані зі страхуванням сільськогосподарських ризиків, на сьогодні залишається малодослідженою та чинить перешкоди для широкої практики агрострахування вітчизняними виробниками сільськогосподарської продукції.

Так, окрему науково-практичну проблему становить відсутність комплексних досліджень специфіки страхування врожаю сільськогосподарських культур у розрізі основних страхових про-

дуктів. Слід зауважити, що це питання лише частково висвітлюється в працях таких дослідників як Р.П. Смоленюк, Р. Шинкаренко, А.С. Шолойко, Я.П. Шумелда.

Метою статті є визначення ключових особливостей, що властиві страховим продуктам зі страхування врожаю сільськогосподарських культур, та розробка практичних рекомендацій щодо їх подальшого вдосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

При страхуванні виробництва сільськогосподарських культур предметом страхування можуть бути: 1) витрати, понесені підприємством на їх виробництво; 2) майбутній очікуваний урожай; 3) майбутній очікуваний дохід від виробництва сільськогосподарських культур. В Україні агрострахуванням охоплено лише перші два пункти. Натомість у розвинутих країнах світу практикується також страхування очікуваного доходу від виробництва сільськогосподарських культур, що захищає аграріїв не лише від зниження врожайності, а й закупівельних цін.

До недавнього часу вітчизняним сільськогосподарським товаровиробникам пропонувався дуже обмежений асортимент страхових продуктів з агрострахування, що певною мірою негативно позначилося на їх страховій активності. Враховуючи специфіку страхування врожаю сільськогосподарських культур, страхові продукти за цим видом страхування доречно об'єднувати в дві групи — класичні та індексні (рис. 1 [1]).

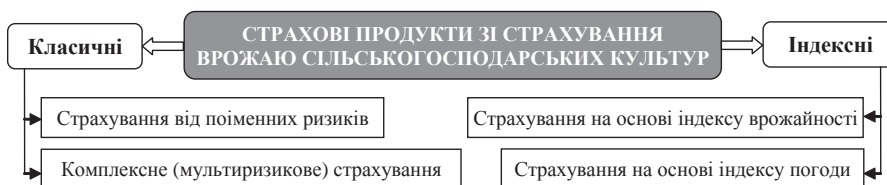
Страховання врожаю сільськогосподарських культур від комплексу ризиків (мультиризикове страхування) та від поіменних ризиків вважається традиційним для України. Головна відмінність між ними полягає в переліку ризиків, які охоплюються страховими продуктами. Якщо перший з них забезпечує захист від повного спектру ризиків, то другий — від одного або декількох ризиків на вибір страховальника. Зазначимо, що у вітчизняній практиці найпоширенішим є страхування врожаю сільськогосподарських культур саме від граду та вогню.

Порівняно з комплексним страхуванням врожаю сільськогосподарських культур страхування від поіменних ризиків проводиться за значно нижчими тарифами, однак цей страховий продукт не забезпечує страхового захисту в разі настання непередбачених страховим договором ризиків. Тому у випадку, коли врожай сільськогосподарської культури може істотно знизитися через вплив багатьох ризиків, доцільніше укласти договір мультиризикового страхування, хоч він має значно вищу вартість.

Основними перевагами страхування врожаю сільськогосподарських культур від поіменних ризиків є: по-перше, можливість застрахувати лише окремі поля, а не весь масив культури; по-друге, збитки визначаються по кожному окремому полю. Суттєвим недоліком цього страхового продукту вважається відсутність бюджетного субсидування.

Як зазначалося вище, комплексне страхування врожаю сільськогосподарських культур є одним з найдорожчих страхових продуктів, тому сільгоспвиробники мають право на державну підтримку під час сплати страхових премій. Особливістю мультиризикового страхування врожаю сільськогосподарських культур є вимога страхувати весь масив культури. Страхові виплати здійснюються лише за умови, коли врожай з усіх полів культури буде нижчим від заздалегідь погодженого рівня. Це означає, якщо врожай на одному полі загинув, але загальна врожайність культури знаходиться на рівні страхової врожайності, то страхова виплата не здійснюватиметься. На практиці зазвичай застосовується франшиза (10—50 % від страхової суми, найчастіше у розмірі 30 %). Оцінка врожайності здійснюється до збирання врожаю сільськогосподарської культури; причому врожайність визначається за біологічною урожайністю або методом контрольного збирання.

Істотні недоліки комплексного страхування врожаю сільськогосподарських культур пов'язані зі складною процедурою визначення розміру збитків, відсутністю єдиних стандартів і непрозорістю розрахунку страхової суми та страхового відшкодування, що є джерелом шахрайських дій.

Рис. 1. Основні страхові продукти зі страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні

Окрім того, має місце асиметричність інформації, яка, в свою чергу, суттєво ускладнює перестраховання прийнятих на страхування ризиків.

Індексне страхування з'явилося на вітчизняному ринку агостраховання відносно нещодавно. У світовій практиці індексне страхування розглядається як гідна альтернатива традиційним страховим продуктам з агостраховання, оскільки є простішим і дешевшим. Розрахунок індексів, які корелюють з ризиками виробництва сільськогосподарських культур, базується на інформації про погодні параметри та урожайність культур.

Страховання за індексом погоди, який розраховується гідрометеорологічними службами, ґрунтується на відхиленні температурних або погодних даних поточного року від середніх багаторічних значень. Предметом страхування за індексом погоди є врожай сільськогосподарських культур. Страхова сума визначається аналогічно страхуванню врожаю сільськогосподарських культур унаслідок дії природних ризиків на основі середньої вартості врожаю з 1 га за останні п'ять років. Визначення страхового тарифу під час страхування врожаю сільськогосподарських культур за індексом погоди має свою специфіку. Враховуючи широкомасштабну дію зміни індексу погоди, для окремих ризиків він не визначається. Для інших ризиків індекс погоди встановлюється на підставі окремої таблиці та складає 0,1—20 % страхової суми. На основі страхового тарифу за допомогою базової формули визначається страховий платіж. До договору страхування додається таблиця розмірів (показників) виплат залежно від зміни індексу погоди. Страховим ризиком є неотримання або недоотримання врожаю сільськогосподарських культур унаслідок відхилення фактичного індексу погоди в поточному році від нормального багаторічного. Збиток визначається після збору врожаю сільськогосподарських культур як зменшення обсягу останнього, зумовленого відхиленням індексу погоди. Зменшення врожаю сільськогосподарських культур обчислюється в межах страхової суми відповідно до таблиці розмірів виплат, на основі якої також визначається обсяг відшкодування [2, с. 174].

У зарубіжних країнах страхування врожаю сільськогосподарських культур на основі індексу погоди набуло широкої практики, насамперед, у контексті страхування катастрофічних погодних ризиків. У Індії врегулювання збитків відбувається на основі погодних даних і супутникових

знімків. Останні дозволяють суттєво скоротити час, необхідний для оцінки врожайності сільськогосподарської культури, а також проведення перевірки результатів контрольного збирання. Урожай культури оцінюється за допомогою індексу вегетації — простим цифровим індикатором, який розраховується за допомогою цифрових знімків і дозволяє оцінити рослину на будь-якій стадії розвитку [1].

Хоча в Україні страхування врожаю сільськогосподарських культур на основі індексу погоди є перспективним через високий вплив погодних умов на врожайність основних культур, цей продукт не користується широкою популярністю, насамперед, через неналежне матеріально-технічне забезпечення вітчизняних гідрометеорологічних служб. За результатами пілотної програми зі страхування озимої пшениці на основі індексу погоди, яка стартувала в 2005 році та включала в себе три страхові продукти (індекс недостатніх опадів, температурний стрес та індекс засухи), було укладено лише два договори в Херсонській області.

Страхування сільськогосподарських культур за регіональним індексом врожайності передбачає виплату страхового відшкодування у випадку, якщо середня врожайність за поточний рік у визначеному регіоні сягає позначки нижче середнього багаторічного рівня. Для страхування за індексом врожайності необхідно володіти інформацією про фактичну врожайність в певній місцевості, виходячи з якої розраховується середня фактична врожайність, середній індекс врожайності за кожен рік і середній індекс врожайності. Страхове відшкодування виплачується в разі зниження врожайності загалом по регіону і не залежить від рівня врожайності в конкретному господарстві.

Страхування сільськогосподарських культур за індексом урожайності є не лише одним з найпростіших продуктів з агрострахування, а й досить дешевим. Скорочення адміністративних витрат досягається завдяки використанню стандартизованих контрактів. Окрім того, оцінка стану посівів при прийнятті сільськогосподарських культур на страхування є не обов'язковою, а оцінка індивідуального збитку взагалі не проводиться. Страхова сума погоджується між страхувальником і страховиком на будь-якому рівні, але не вищому, ніж очікувана вартість одиниці врожаю; франшиза, як правило, не застосовується. Важливо, що за індексом урожайності дозволяється страхувати частину посівів без визначення конкретного поля. Збиток визначається за даними середньої врожайності сільськогосподарської культури в адміністративно-територіальній одиниці (районі). Фактично цей страховий продукт є захистом від катастрофічних погодних явищ, які впливають на стан культури на всіх або більшій частині полів у районі. Для визначення збитку оперують інформацією державної статистичної служби про середню врожайність у районі. Якщо фактична врожайність нижча від страхової врожайності, зазначеної в договорі, то

страхова компанія виплачує відшкодування, виходячи з обумовленої вартості одиниці продукції.

Недоліком страхування сільськогосподарських культур за індексом урожайності є недоодержання врожаю через точкові ризики (наприклад, град, буря, вогонь), які не впливають на стан (урожайність) сільськогосподарської культури у всьому районі. Цей страховий продукт є не вигідним для високотехнологічних підприємств, які мають урожайність значно вищу за середню по району. Страхові виплати за договорами страхування сільськогосподарських культур за індексом урожайності здійснюються після оприлюднення остаточних офіційних даних про середню врожайність у районах, через що фактичні виплати можуть бути істотно відстрочені в часі.

Підсумовуючи особливості страхування врожаю сільськогосподарських культур за індексом урожайності, зазначимо його переваги: по-перше, прозорість і відсутність асиметрії інформації, оскільки збиток оцінюється в цілому по району, а страхові виплати проводяться на основі історичних даних незалежного органу — Українського гідрометеорологічного центру; по-друге, легкість адміністрування (страхова компанія проводить виплати автоматично з оформленням мінімальної кількості документів); по-третє, висока ефективність для малих господарств і фермерів-початківців, які не володіють інформацією щодо врожайності на підприємстві за тривалий період часу; по-четверте, забезпечення страхового захисту врожаю сільськогосподарських культур від усіх ризиків; по-п'яте, можливість міжнародного перестрахування ризиків.

Порівняльну характеристику класичного та індексного страхування врожаю сільськогосподарських культур наведено в табл. 1 [3].

У контексті дослідження страхових продуктів з агрострахування важливо ознайомитися зі статистичними даними. У 2009 році сільськогосподарські культури страхувалися, як правило, за чотирма видами страхових продуктів, серед яких мультиризикове страхування врожаю, страхування врожаю від поіменних ризиків, страхування посівів, індексне страхування. Близько 40 % договорів було укладено з мультиризикового страхування у весняно-літній період. Протягом весняно-літнього сезону 2009 року сільськогосподарські виробники страхувалися також від граду, вогню та сильного вітру, проте кількість таких договорів була незначною. Восени 2009 року страхування озимих культур відбувалося переважно за договорами страхування посівів від повної загибелі (60 % портфеля озимих культур) і часткової та повної загибелі (35 %). У 2009 році спостерігалося зниження інтересу страховиків до страхування сільськогосподарських культур за індексом урожайності (договори за цим видом страхування укладало лише ЗАТ СК "Брокбізнес") [1].

Очевидно, що вибір тих чи інших страхових

Таблиця 1. Порівняльна характеристика класичного та індексного страхування врожаю сільськогосподарських культур

Ознака	Класичне страхування врожаю сільськогосподарських культур	Страхування врожаю за індексом врожайності
1	2	3
Предмет страхування	Майбутній врожай сільськогосподарських культур	Майбутній врожай сільськогосподарських культур
Страхова сума	Вартість майбутнього врожаю або сума витрат на весь цикл вирощування врожаю (визначається як добуток фактичної площі посіву, середньорічної урожайності по господарству за останні п'ять років із 1 га та ціни реалізації одного центнера продукції)	Вартість майбутнього врожаю (визначається як добуток фактичної площі посіву, страхової врожайності та ціни метричної одиниці врожаю)
На страхування приймається	Увесь масив сільськогосподарської культури в господарстві	Увесь масив сільськогосподарської культури в господарстві
Страхові ризики	Переважно ризики весняно-літнього періоду	Ризики за весь цикл виробництва
Період страхування	З моменту появи сходів для ярих культур (після відновлення вегетації для озимих культур), але не пізніше 1 – 30 червня – до закінчення збору врожаю	З моменту появи сходів для ярих культур (після відновлення вегетації для озимих культур), але не пізніше 1 – 30 червня – до закінчення збору врожаю
Франшиза	Безумовна та застосовується для всього масиву культури. Стандартна франшиза – 30 % від страхової суми	Як правило, не застосовується
Страховий тариф	Страховий тариф є нефіксованим і залежить від багатьох факторів	Страховий тариф є фіксованим і залежить від величини відповідальності страхової компанії, регіону і сільськогосподарської культури
Умова виплати страхового відшкодування	Недоотримання або неотримання врожаю шляхом порівняння середньостатистичної врожайності по господарству з фактичною цьогорічною врожайністю	Страхове відшкодування виплачується лише в разі зниження врожайності загалом по району та не залежить від рівня врожайності в конкретному господарстві
Процедура оцінки збитків	Оцінка врожайності за методом оцінки біологічної врожайності або методом контрольного збирання	Оцінка врожайності по господарству не проводиться

продуктів істотно залежить від низки факторів, серед яких тип сільськогосподарської культури, найбільш поширені ризики, період страхування, фінансові можливості страхувальника тощо. Це, зокрема, підтверджують результати дослідження специфіки класичного та індексного страхування сільськогосподарських культур і наведена статистична інформація. Страхування врожаю сільськогосподарських культур забезпечує захистом на весняно-літній період як ярові культури (до посіву або після появи сходів — до моменту збору врожаю), так і озимі (від моменту відновлення весняної вегетації — до моменту закінчення збору врожаю). Таким чином, розглянуті вище страхові продукти зі страхування врожаю сільськогосподарських культур захищають ярові культури протягом повного виробничого циклу, тоді як озимі — лише частково. На період перезимівлі зазвичай укладаються договори страхування посівів сільськогосподарських культур від повної або повної та часткової загибелі, термін дії яких завершується відновленням вегетації рослин.

Проблематика класифікації сільськогосподарського страхування, зокрема особливості страхування посівів і страхування врожаю сільськогосподарських культур, досить широко висвітлена в економічній літературі. Тому, не зупиняючись детально на цьому питанні, лише заз-

начимо, що переваги кожного з цих видів страхування досить вдало поєднані в нових страхових продуктах, розроблених незалежними експертами Міжнародної фінансової корпорації (IFC) у співпраці з Міністерством аграрної політики України та провідними страховими компаніями з урахуванням кращого міжнародного досвіду і думки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції [4]:

- страхування посівів та врожаю озимих зернових культур протягом повного виробничого циклу (озимі пшениця, ячмінь, жито, тритикале);

- страхування озимої пшениці протягом повного аграрного циклу;

- страхування озимої пшениці на весняно-літній період.

Специфіка перерахованих вище страхових продуктів полягає в наданні товаровиробникам страхо-

вого захисту від повного переліку ризиків, які можуть спричинити загибель урожаю озимих культур як узимку, так й у весняно-літній період, тобто протягом повного аграрного циклу — від появи сходів до збирання врожаю, хоча страхувальники можуть обрати окремі (скорочені) періоди страхування. По суті, продукти зі страхування озимих зернових культур на весь період вирощування є так званими "вдосконаленими" ("комбінованими") страховими продуктами, які поєднують ознаки страхування посівів і страхування врожаю сільськогосподарських культур (рис. 2).

Поки що кількість договорів зі страхування озимих сільськогосподарських культур на весь період вирощування є незначною: у 2009 — 2010 рр. було укладено 20 договорів переважно ЗАТ "Українська аграрно-страхова компанія", питома вага яких складає менше 5 % [1]. Однак найбільш чим часом є всі підстави очікувати істотно зростання цих показників.

Перший страховий продукт — страхування посівів та врожаю озимих зернових культур протягом повного виробничого циклу — розроблено для господарств, які вирощують озимі пшеницю, ячмінь, жито, тритикале, з метою фінансової підтримки аграріїв у разі значного скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції [4].

Страховання озимих зернових культур протягом повного виробничого циклу, по суті, є мультиризиком, оскільки передбачається страхування рослин від переліку ризиків, пов'язаних з погодними умовами, які можуть спричинити зниження обсягів врожаю нижче застрахованого рівня врожайності (тригер врожайності) або повну загибель посівів культури.

На відміну від класичних продуктів зі страхування врожаю сільськогосподарських культур, під час страхування озимих зернових культур протягом повного виробничого циклу франшиза не застосовується, проте виробник сільськогосподарської продукції може обирати рівень покриття в межах 50—70 % з п'ятивідсотковим кроком від середньої врожайності в господарстві за останні п'ять років. Страхова сума визначається шляхом множення показника тригера на ціну одиниці продукції, обрану страхувальником (опціон ціни), та на загальну застраховану площу посівів. У межах даного страхового продукту ставка премії розраховується окремо для кожного рівня покриття та для адміністративної-територіальної одиниці. Виробники сільськогосподарської продукції можуть отримати знижку або надбавку в залежності від дати подання заяви на страхування, досвіду виробництва певної культури, тривалості участі у програмі страхування тощо. Страхова компанія виплачує сільгоспвиробнику відшкодування за умови, що збитки стали наслідком настання страхового випадку. Сума відшкодування визначається шляхом віднімання показника фактичної врожайності від тригера врожайності та множення результату на опціон цін і кількість одиниць площі, на якій містяться посіви, що підлягають страхуванню.

Страховання озимої пшениці протягом повного аграрного циклу теж є одним з нових страхових продуктів, що покликаний стабілізувати доходи сільськогосподарських підприємств і захистити їх від збитків, зумовлених погодними ризиками. Цей продукт дуже схожий на попередній, однак розроблений спеціально для господарств, які займаються виробництвом озимої пшениці. Як і в попередньому випадку, страховий захист надається від повного переліку погодних ризиків, які можуть спричинити загибель рослин як узимку, так і у весняно-літній період. Страховий договір діє з моменту появи сходів до збору врожаю: якщо після перезимівлі (перший етап) рослини загинули, то страхувальник отримує 20 % від страхової суми для кожного поля, де врожай загинув, і має можливість відшкодувати свої

Рис. 2. Страхові продукти зі страхування сільськогосподарських культур в Україні

витрати та пересіяти поле; якщо ж рослини успішно відновили вегетацію навесні, дія договору автоматично продовжується на другий етап — до збору врожаю. При страхуванні озимої пшениці протягом повного аграрного циклу франшиза не застосовується. Страхувальник має можливість самостійно обирати рівень покриття та ціну продукції. Вагоме значення має прозора процедура визначення застрахованого рівня врожайності та страхової суми, а також об'єктивність і реальність страхових тарифів, які обраховані незалежними експертами на основі статистичних даних за останні тридцять років (табл. 2 [3]).

Отже, базові страхові тарифи при страхуванні озимої пшениці протягом повного аграрного циклу визначаються з урахуванням розміру страхового покриття, місцезнаходження сільського господарства та рівня його врожайності за останні п'ять років (якщо підприємство не вирощувало озиму пшеницю в окремі роки, то використовуються дані про врожайність культури в районі, де розташоване господарство). На нашу думку, оперування рівнем урожайності під час визначення страхових тарифів має важливе практичне значення, оскільки дозволяє більш точно визначити розмір останніх, що є безумовною перевагою цього страхового продукту порівняно з класичним комплексним страхуванням урожаю сільськогосподарських культур.

При страхуванні озимої пшениці протягом повного аграрного циклу оцінка збитків проводитиметься за спеціальною стандартною методикою, яка є об'єктивною та враховує інтереси як страховиків, так і страхувальників. Рекомендується застосовувати метод вимірювання біологічної врожайності, однак за домовленістю сторін можливе також застосування методу механізованого збирання врожаю. Перевагою цього страхового продукту є те, що для отримання відшкодування потрібна мінімальна кількість документів, які підтверджують настання страхового випадку [4].

Таблиця 2. Базові страхові тарифи при страхуванні озимої пшениці протягом повного аграрного циклу в Одеській області, %

Урожайність, ц/га	Рівень страхового покриття, %				
	50	55	60	65	70
1	2	3	4	5	6
18	14,03	15	16,07	17,24	18,52
19	12,87	13,83	14,9	16,07	17,36
20	11,86	12,81	13,87	15,04	16,33
21	10,99	11,92	12,97	14,13	15,41
22	10,23	11,14	12,17	13,32	14,59
23	9,57	10,45	11,46	12,59	13,86
24	8,99	9,85	10,83	11,94	13,19
25	8,48	9,31	10,27	11,36	12,59
26	8,02	8,83	9,76	10,83	12,04
27	7,63	8,4	9,31	10,35	11,55
28	7,27	8,02	8,9	9,92	11,09
29	6,96	7,68	8,53	9,52	10,68
30	6,68	7,37	8,19	9,16	10,29
31	6,43	7,09	7,89	8,83	9,94
32	6,2	6,84	7,61	8,53	9,62
33	6	6,61	7,35	8,25	9,32
34	5,82	6,4	7,12	8	9,04

Страхування озимої пшениці на весняно-літній період є варіантом попереднього страхового продукту — страхування озимої пшениці на повний цикл виробництва, розроблений для сільськогосподарських підприємств, які мають намір застрахувати озиму пшеницю від повного переліку погодних ризиків, що можуть спричинити загибель урожаю у весняно-літній період (тобто страховий захист діє лише з моменту відновлення вегетації рослин навесні до збору врожаю). Залежно від потреб і фінансових можливостей страхувальник обирає рівень страхового захисту; при цьому, як і в попередньому випадку, застрахований рівень урожайності та страхова сума визначаються прозоро, страховий тариф об'єктивно відображає ймовірність настання страхового випадку, а страхова сума реально відповідає тій, яку страхувальник може отримати у випадку повної загибелі врожаю [4].

Наразі в стадії розробки знаходиться страховий продукт для озимого ріпаку на повний цикл виробництва, а саме — проводяться дослідження програм страхування ріпаку на зимовий період у країнах з розвинутою системою агрострахування. Слід зауважити, що ріпак є достатньо молодою сільськогосподарською культурою, активне вирощування якого в світі розпочалося лише з 2004 року. Таким чином, з точки зору страхування ця культура є складною, а отже, потребує ґрунтовного вивчення.

ВИСНОВКИ

З огляду на результати проведеного в статті дослідження слід зупинитися на таких висновках.

По-перше, незважаючи на незначну кількість страхових продуктів з агрострахування, які пропонуються вітчизняним сільгоспвиробникам, вони є досить складними, істотно відрізняються між собою умовами страхування, в тому числі залежно від страхової компанії, яка їх пропонує. Як наслідок, страхувальникам важко самостійно

розібратися в усіх деталях страхових договорів, обрати оптимальний страховий продукт відповідно до своїх потреб та фінансових можливостей. Частковому вирішенню цієї проблеми сприятиме стандартизація існуючих страхових продуктів, що забезпечить однакові умови страхування, реальні страхові тарифи, прозору та чітко визначену методичку врегулювання збитків тощо.

По-друге, кожен страховий продукт має свої переваги та недоліки, всебічне врахування яких допоможе виробникам сільськогосподарської продукції отримати необхідний страховий захист за прийнятною ціною.

По-третє, в Україні нагальною є потреба в удосконаленні існуючих та розробці нових страхових продуктів з агрострахування (насамперед, у розрізі сільськогосподарських культур), зокрема на основі вивчення прогресивного зарубіжного досвіду. Особливу увагу слід приділити тим програмам, які субсидуються державою. Вагоме значення має реальне та регулярне виділення бюджетних коштів на компенсацію частини вартості сплачених страхових премій, що є потужним стимулом розвитку агрострахування.

Слід розуміти, що розробка нових страхових продуктів — це складна, тривала та витратна справа, яка поки що не під силу окремим страховим компаніям України. На практиці високим попитом користуються страхові продукти, які підкріплені належними актуарними розрахунками. Це, в свою чергу, вимагає створення потужного депозитарію об'єктивних даних і їх щорічного поповнення, інвестування значних коштів у розробку прогностичних моделей. Вважаємо, що вирішенню перерахованих проблем сприятиме нещодавно створене Аграрне страхове бюро України — організація, яка консолідує зусилля страховиків для надання якісних послуг аграріям.

Слід розуміти, що розробка нових страхових продуктів — це складна, тривала та витратна справа, яка поки що не під силу окремим страховим компаніям України. На практиці високим попитом користуються страхові продукти, які підкріплені належними актуарними розрахунками. Це, в свою чергу, вимагає створення потужного депозитарію об'єктивних даних і їх щорічного поповнення, інвестування значних коштів у розробку прогностичних моделей. Вважаємо, що вирішенню перерахованих проблем сприятиме нещодавно створене Аграрне страхове бюро України — організація, яка консолідує зусилля страховиків для надання якісних послуг аграріям.

Література:

1. Офіційний сайт AgroInsurance.com [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: <http://www.agroinsurance.com/ru/>.
  2. Шумелда Я.П. Страхування: навч. посіб. / Я.П. Шумелда. — 2-ге вид., розширене. — К.: БІЗОН, 2007. — 384 с.
  3. Внутрішня інформація Агентства розвитку технологій страхування.
  4. Аграрне страхування в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: <http://www.agroins.com.ua/>.
- Стаття надійшла до редакції 01.04.2011 р.